

MUSTAQIL O'ZBEKISTONNI RIVOJLANTIRISHNING MA'NAVIY AXLOQIY NEGIZLARI

Hayrullo Ikromov Orifjonovich

Ijtimoiy gumanitar fanlar o'qituvchisi

Xabibullayev Nasrullo Ahmadillo o'g'li

*ADPI Milliy g'oya va ma'naviyat asoslari huquq ta'lim
yo'nalishi 3 – bosqich talabasi.*

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekistonnig mustaqillikka erishgani va mustaqillikka erishgan so'ng qilingan ishlar ma'naviyatimiz qadryatlarimiz, urf – odatlarimiz, an'analarimiz va birinchi prezidentimizning Mustaqillik haqida bildirgan fikrlari bilan tanishishingiz mumkin bo'ladi.

Kalit so'zlar: Mustaqillik, ma'naviyat, axloq, vatanni sevish, ilm, vatanga sadoqat, mehr – oqibatlilik, ta'lim tarbiya.

Аннотация: в этой статье вы сможете ознакомиться с ценностями, обычаями, традициями и мнениями первого президента Узбекистана о независимости и о том, что было сделано после обретения Узбекистаном независимости.

Ключевые слова: независимость, духовность, нравственность, любовь к родине, наука, преданность Родине, доброта, воспитание.

Annotation: in this article, you will be able to get acquainted with the values of our spirituality, traditions, traditions and opinions expressed by the first president about independence of Uzbekistan and the work done after independence.

Keywords: Independence, spirituality, morality, love of the motherland, science, loyalty to the motherland, kindness, educational upbringing.

O'zbekiston Respublikasi 1991-yil 31-avgustda Mustaqillikka erishgan. O'zbekiston Respublikasining asosiy milliy bayrami – Mustaqillik kunidir. Ushbu bayram 1 sentyabr kuni marosimli va rang-barang shaklda nishonlanadi. Milliy bayram do'stlik, xayriya va har tomonlama xurmatga tayangan o'zbek xalqining barcha orzularini nomoyon etadigan bayramdir. O'zbekistonda istiqomat qilayotgan turli millatlar vakillari millatiga, diniga va kelib chiqqan irqiga qaramasdan O'zbekistonning barcha hududlarida faol nishonlaydilar. Mustaqillik mas'uliyati. O'zbekiston Respublikasining birinchi Prezidenti I.A.Karimovning ma'naviyat masalalariga alohida e'tiborlari insonlar ongidagi eski mafkura asoratlaridan qutulish muammosi va yangicha tafakkur zarurati. O'zbekistonning siyosiy va iqtisodiy rivojida xalq ma'naviyatini yuksaltirishning ahamiyati beqiyos edi. I.A.Karimov

asarlarida ishlab chiqilgan mustaqil O'zbekistonning siyosiy, iqtisodiy, ma'naviy rivojlantirish kontsepsiyasi va uning tadrijiy harakterlari, ma'naviyatning yaxlit soha sifatida tan olinishi, bugungi kunda milliy ma'naviyatimiz asoslarini ilmiy-nazariy o'rganish zaruratidir. Ma'naviyat insonning ijtimoiy-madaniy mavju-dot sifatidagi mohiyatidir, ya'ni insonning ezgulik, mehr-muruvvat, adolat, to'g'rilik, vijdon, or-nomus, vatanparvarlik, go'zallikni sevish, undan zavqlanish, yovuzlikka nafrat, iroda, matonat va shu kabi ko'plab asl insoniy xislatlari va fazilatlarining uzviy birlik, mushtaraklik kasb etgan tizimidir hamda ularni yaratish jarayonidir. Ushbu xislat va fazilatlar hayvonot uchun xos emas. Ammo ularning muqobillari - axloqsizlik, g'araz, hasad va hokazolar ham hayvonlarda uchramaydi. Keyingilar ma'naviyatga emas, balki ma'naviyatsizlikka aloqador. Demak, ma'naviyat bu shunchaki insonga xos belgilar yig'indisi emas, balki ijobiy xislatlar, fazilatlar majmuidir. Inson ongli faoliyatining, tafakkur salohiyatining har qanday shakli ma'naviyat bo'la olmaydi. Inson ruhiy olamidagi muayyan ijobiy ijtimoiy ahamiyat kasb eta oladigan fazilatlarga ma'naviyat deb ataladi. Ushbu muammoni hal qilishda erishilgan yutuqlar va mavjud muammolar, islohotlar va ularning ma'naviy mezonini, mustaqillik davrida ajdodlarimiz ma'naviy merosiga munosabatning tubdan o'zgarishi. Milliy va diniy qadriyatlarimizning tiklanishi. Buyuk ajdodlarimiz, xalqimizning suyuqli farzandlari xotiralarini yodlash - yosh avlodni milliy g'urur va milliy iftixor ruhida tarbiyalashning ta'sirchan vositalaridan biridir. «Tarixiy xotirasiz kelajak yo'q» deb aytadi: O'zbekiston Respublikasining birinchi prezidenti I.A. Karimov.

2002 yil 29 avgust Oliy Majlisning 9-sessiyasida Prezidentimiz Islom Karimov "O'zbekistonda demokratik o'zgarishlarni yanada chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyati asolarini shakllantirishning asosiy yo'nalishlari" maruzasida jamiyatni ma'naviy yangilash lozimligi tushunchasini mohiyatani ochib beradi. "Barcha islohatlarning bosh yo'nalishi va samaradorligi pirovard natijasini belgilab beradigan inson omili va mezonidir" deb bu masalaga alohida e'tibor qaratgan edilar. Inson manfaatlarini amalga oshirish uchun zarur sharoit, imkoniyat yaratish orqali demokratik jamiyatni barpo etish mumkin. Birinchi Prezidentimiz bu masalaga diqqat bilan, "Buyuk ajdodlarimizning beqiyos ma'naviy merosi ming yillik tariximiz va madaniyatimizga asoslangan ma'naviy hayotimizni tiklay boshladik. Dinimiz, tilimizga qaytdik, milliy urf-odatlarimiz va an'analarimiz, xullas inson ma'naviyatiga daxldor barcha boyliklarimiz qaytadan qad rostlamoqda".¹

Barkamol shaxs-demokratik jamiyat tushunchasidir. Ma'naviy barkamol inson haqidagi ijtimoiy – siyosiy qarashlar, falsafiy fikrlar tarixda kecha paydo bo'lgan emas. Uning tarixiy ildizlari SHarq mutafakkirlari ijodiy, falsafiy ta'limotlariga borib

¹ O'zbekiston Respublikasi birinchi prezidenti I.A. Karimov «Yuksak ma'naviyat – Yengilmas kuch» asaridan.

taqaladi. SHu sababli “Biz sog’lom avlodni tarbiyalab, voyaga yetkazishimiz kerak. Sog’lom kishi deganda faqat jismoniy sog’lomlikni emas, balki sharqona axloq-odob va umumbashariy g’oyalar ruhida kamol topgan insonni tushunamiz” degan edi : birinchi prezidentimiz I.Karimov. Prezidentimiz bu borada komil insonga ta’rif berib, ongi yuksak, mustaqil fikrli, xulq atvori bilan ibratli, bilimli, ma’rifatli kishini tushunishini bayon etgan edilar. SHU boisdan ham jamiyatning ma’naviy yangilanishi demokratik jamiyat barpo etish omilidir. Milliy-ma’naviy negizlarni bilish uchun tarixni, milliy o’zlikni anglash ham zarur, chunki xalq ma’naviyatning asosidir. Darhaqiqat, demokratiya har bir inson uchun oliy qadryatga, jamiyatning boyligiga aylanmog’i lozimdir. Bu siz u shunchaki nazariya yoki qog’ozda qolgan qonunligicha qoladi, xolos. “Barcha islohotlarimizning bosh yo’nalishi va samaradorligining pirovard natijasini belgilab beradigan inson omili va mezonidir”. Negaki, bozor iqtisodiyotini barpo etish birdan-bir maqsad emas. Barcha islohotlar – iqtisodiy, demokratik, siyosiy islohotlardan ko’zlangan pirovard maqsad insonning mehnat, ijodiy va ma’naviy imkoniyatlarini ro’yobga chiqarishdan iborat. «SHu sababli ta’kidlagan edi , birinchi prezidentimiz I. A. Karimov – jamiyatning sifat jihatidan yangi holatga o’tishida bizga islohot chog’ida odamlar moddiy ahvoli keskin yomonlashadigan, axloqiy qadryatlar, ma’naviy tayanchlar barbod bo’ladigan, o’tish davrining barcha qiyinchiliklari aholining yelkasiga tushadigan andoza maqbul emas». Binobarin, eng avvalo, erkin fikrlaydigan odamgina o’z Vatanining haqiqiy farzandiga aylanishi mumkin bo’ladi. Chunki tafakkur ozod bo’lmasa, ong shunday tazyiqdan qullikdan qutilmasa, inson to’la ozod bo’lolmaydi. Inson ozod emas ekan - jamiyat demokratik tamoyillarni qabul qilmaydi. Demak, inson manfaatlarini amalga oshirish uchun zarur sharoit, imkoniyat yaratish orqaligina demokratik jamiyatni barpo etish mumkin. O’zbekiston Prezidenti I.A.Karimov tomonidan ishlab chiqilgan mustaqillik ma’naviyatining tayanch qoidalari, milliy ma’naviyatimizning teran tomirlari, mustaqillik davrida ajdodlarimiz ma’naviy merosiga munosabatning tubdan yangilanishi demakdir. Mustaqillikning dastlabki yillaridan boshlab muntazam davom etib kelayotgan qutlug‘ an’ana – ulug‘ bobolarimiz, dunyoga dong taratgan, jahon jamoatchiligi allaqachon o’z muqaddas mulki deb tan olgan ma’naviy meros sohiblarining yubileylarini mamlakat va jahon miqyosida nishonlash haqidagi farmonlar va ularning ijrosi ayni shu masalalardandir. Ajdodlarimiz tafakkuri va dahosi bilan yaratilgan eng qadimgi toshyozuv va bitiklar, xalq og’zaki ijodi namunalaridan tortib, bugungi kunda kutubxonalarimiz xazinasida saqlanayotgan ming-minglab qo’lyozmalar, ularda mujassamlashgan tarix, adabiyot, san’at, siyosat, axloq, falsafa, tibbiyot, matematika, mineralogiya, kimyo, astronomiya, me’morlik, dehqonchilik va boshqa sohalarga oid qimmatbaho asarlar bizning buyuk ma’naviy boyligimizdir.

Xulosa o'rnida shuni aytmogchimanki Mustaqil O'zbekiston jahonning eng ma'rifatli mamlakatlari orasida barqaror rivoj topishi, milliy iftixor tuyg'usi bilan yo'g'rilgan, ammo millatchilik va milliy mahdudlikdan holi, hur va erkin fikrlovchi shaxslarni tarbiyalashga interfaol usullardan foydalanib bo'lsa ham hissa qo'shmog'imiz va bu yo'lda tinim bilmay harakat qilmog'imiz kerakdir .

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. I.A. Karimov Milliy istiqlol mafkurasi – xalq e'tiqodi va buyuk kelajakka ishonchidir. –T: O'zbekiston ,1998. – B. 13-14
2. Karimov I.A. «Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch» .- T.:Ma'naviyat, 2008. – B.134.
3. «O'zbekiston Prezidenti I.A. Karimov asarlaridan ma'naviy va ma'rifiy masalalarga bo'lgan munosabat» bitiruv –malakaviy ishi, N.T. Narbayeva,Toshkent -2014, -B 22.
4. O.A.Tadjibayev, K.R.Ramazonova “ Inson huquqlari” o'quv qo'llanmasi
5. Raxmonqulov H.R Fuqarolik huquqi va muammolari:Darslik, I-qism. – T., 2010.
6. Ikromov, X. (2024). HARBIY-VATANPARVARLIK HARAKATI. Talqin va tadqiqotlar, 1(1).
7. Икромов, Х. О. (2023). ЎЗБЕКИСТОНДА ҲАРБІЙВАТАНПАРВАРЛИК ҲАРАКАТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ ИЖТИМОИЙФАЛСАФИЙ МАСАЛАЛАРИ. GOLDEN BRAIN, 1(9), 102-107.
8. Egamberdiyev, A. YOSHLAR FAOLIYATINING FALSAFIY JONLARI. Zbiór artykułów naukowych recenzowanych , 91 (1), 2022-2026.
9. Abdumalikovich, E. A. (2018). Uyushmagan yoshlar bilan ishlashning innovatsion usullari. Evropa fanlari sharhi , (9-10-1), 259-260.
10. Yusupova, S. va Norinova, D. (2023). YOSH AVLOD TARBIYASIDA “TA'LIM” FANINI O'QITISH VA O'QITISH TUSHUNCHASINING O'RNI. Fan va innovatsiyalar , 2 (B6), 98-101.
11. Nizomtdinovna, Y. S. (2022). Farg'ona vodiysidagi tarixiy demografik jarayonlar. Miasto Przyszłości , 24 , 546-548.
12. Egamberdiyev, A., & Poziljonov, J. (2023). JADID MARIFATPARVARLARINING TA'LIM-TARBIYANI ISLOH QILISHDAGI O'RNI. Talqin va katta , 1 (24).
13. Poziljonov, J. (2024). TURKISTON JADIDLARI IJTIMOIFYALSAFIY TA'LIMOTINING KELIB CHIQISH OMILLARI. Sharh va tadqiqotlar , 2 (1 (23)).
14. Qosimbek o'g'li, PJ (2023). JADIDCHILIKNING, JAMIYAT HUQUQIY O 'ZLIGINI SHAKILLANTIRISHGA YO 'NALTIRILGAN TARG 'IBOT MAQSAD MUDDAOSI. OBRAZOVANIE NAUCA I INNOVATSIONNYE IDEI V MIRE , 20 (7), 39-42.
15. Poziljonov, J. (2023). Jadid ma'rifatparvarlarining ta'lim-tarbiyani isloh qilishdagi o'rni. TALQIN VA TADQIQOTLAR ILMIY-USLUBIY JURNALI .
16. Ikromov, X. (2024). HARBIY-VATANPARVARLIK HARAKATI. Talqin va katta , 1 (1).